

9. Яку загрозу для Чорного моря становить сміття?

У XXI столітті Чорне море стикнулося з новим видом забруднення – морським сміттям. Безумовно, і раніше в море потрапляли рештки риболовних снастей, буї, автомобільні шини, затонулі судна тощо. Однак зі збільшенням масштабів використання пластику за останні 20 років кількість сміття у Світовому океані збільшилась в сотні разів – щороку в океан надходить близько 8 млн тон пластику. Кругові течії концентрують його у певному місці, створюючи «сміттеві острови», які не є островами в прямому сенсі, а більше нагадують «пластиковий бульйон». Чорне море засмічене вдвічі сильніше за Середземне через винесення пластику стоком великих річок і відносно ізольованість моря.

85% усього сміття в Чорному морі складають фрагменти різного типу пластику. Легкі поліетиленові пляшки та пакети, що плавають на поверхні води, під впливом ультрафіолетового випромінювання та температури поступово розпадаються на більш дрібні фрагменти, які з часом осідають на дно під вагою організмів, які на них поселилися.

Чому сміття є проблемою для морських екосистем? По-перше, морські мешканці часто сприймають його як їжу, ковтають, і сміття забиває їхню травну систему. Особливо на Чорному морі страждають від цього чайки. По-друге, часто пластик адсорбує органічні забруднюючі речовини, які потім потрапляють в морських мешканців і отруюють їх. По-третє, тварини можуть заплутатися, загубитися і навіть загинути в смітті. Дельфін з рештками пластикового пакета на плавнику чи хамса, що заплуталась в одноразовій рукавичці – такі сумні реалії моря.

Дуже важливо, що крім видимого великого сміття є ще мікроскопічний, розмір якого можна порівняти з розмірами одноклітинних водоростей; для нього є спеціальна назва – мікропластик. Він потрапляє у море як в результаті розкладання повнорозмірного сміття, наприклад, пакування з пластику, так і одразу в подрібненому вигляді. Більше двох третин мікропластику утворюється при зносі шин і змивається з автодоріг, ще приблизно одна чверть потрапляє в каналізацію при пранні синтетичних тканин, від яких відшаровуються мікрволокна. Також дрібні пластикові гранули часто додають до складу засобів побутової хімії, а також у креми, скраби і зубні пасти, які потім теж опиняються в каналізації. На дні Чорного моря під час проєкту EMBLAS вчені вже виявили значні відкладення мікропластику.

Хоч в першу чергу пластикове сміття є великою проблемою для океанів і морів, морські біологи розглядають його і як нове місце помешкання для організмів. Все, що опиняється у морі, рано чи пізно використовується гідробіонтами в якості житла. На поверхні субстрату спершу утворюється тонка плівка з бактерій та мікрводоростей, яка перетворює безжиттєву пустелю на чудове помешкання для дрібних тварин (наприклад, інфузорій), надаючи їм їжу. Далі на підготовлену поверхню поступово осідають водорості, личинки моллюсків, з'являються дрібні ракоподібні та інші тварини. Однак шкода від пластику в такий спосіб зовсім не компенсується, це швидше слід розглядати як відчайдушні спроби природи самотужки «перетравити» та знешкодити викинуті нами неприродні матеріали; тож задача, яка наразі стоїть перед кожною людиною – зменшити потрапляння сміття у Море, в першу чергу зменшити використання одноразових пластикових пляшок, пакетів та упаковок.

